

POLICJA PODLASKA

<https://podlaska.policja.gov.pl/pod/policja-podlas/historia-policji/policja-panstwowa/26629,Policja-Panstwowa.html>
2020-10-28, 12:20

POLICJA PAŃSTWOWA

Data publikacji 16.02.2006

Tworzenie pierwszych załóg struktur policyjnych na obszarze woj. białostockiego było możliwe dopiero po podpisaniu polsko-niemieckiego porozumienia w lutym 1919 r. Od tego momentu rozpoczęło się stopniowe przejmowanie władzy i instalowanie urzędów administracji państwowej II Rzeczypospolitej.

Pierwsze organizacje typu policyjnego powstały na Suwalszczyźnie. Staraniem miejscowych Polaków udało się powołać w Suwałkach Milicję Miejską, która zapewniała bezpieczeństwo publiczne także na Ziemi Augustowskiej i Sejneńskiej. Identyczną milicję zorganizowano w Białymstoku. Z dniem 1 marca 1919 r. wszystkie te jednostki przekształcone zostały w Policję Komunalną. Rozpoczęto organizowanie nowych urzędów policyjnych na terenie powiatów: białostockiego, sokólskiego i bielskiego. Ostatecznie uchwałą sejmową z 24 lipca 1919 r. utworzona została Policja Państwowa, jako scentralizowana instytucja policyjna, odpowiedzialna od tej pory za bezpieczeństwo i porządek publiczny na całym terytorium państwa polskiego.

Utworzenie województwa z siedzibą w Białymstoku dało formalne podstawy do powołania w dniu 20 sierpnia 1919 r. V białostockiego okręgu PP. Jego struktura organizacyjna pokrywała się z ówczesnym podziałem administracyjnym województwa na powiaty i dlatego też pierwsze Komendy Powiatowe PP powołane zostały przy starostwach w Augustowie, Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Kolnie, Łomży, Ostrowi Mazowieckiej, Ostrołęce, Sejnach, Suwałkach, Sokółce, Grajewie i Wysokiem Mazowieckiem. Dodatkowo w lutym 1921 r. komendy policji powołano w Grodnie, Wołkowysku i Białowieży. W ramach likwidacji niektórych powiatów rozwiązano jednostki w Białowieży (1922 r.), Sejnach (1925 r.) i Kolnie (1931 r.). Ponadto z dniem 1 kwietnia 1939 r. powiatowe komendy PP w Łomży, Ostrołęce i Ostrowi Mazowieckiej włączone zostały do I warszawskiego okręgu PP. W ten sposób w skład V białostockiego okręgu PP wchodziło już tylko 9 Komend Powiatowych, którym podporządkowanych było 133 posterunków gminnych, kolejowych i granicznych.

W latach 1919-1939 pracą policyjną V okręgu kierowało łącznie dziesięciu Komendantów Okręgowych (od grudnia 1924 r. Komendanci Wojewódzcy PP). Pierwszym komendantem okręgowym był insp. dr Henryk Jasieński (1919-1920). Stałą siedzibą białostockiej Komendy Wojewódzkiej PP był budynek położony przy ul. Warszawskiej 50 (do 1933 r. ul. Pierackiego 50). Rozkazem jej komendanta podporządkowane były również inne białostockie instytucje policyjne takie jak: Okręgowy Urząd Śledczy, Okręgowa Szkoła dla niższych funkcjonariuszy PP (rozwiązana w 1926 r.), Okręgowa Rezerwa (piesza i konna), a od 1938 r. Kompania I Rezerwy Policyjnej.

Podobnie jak w innych okręgach policyjnych systematycznie zmniejszała się liczba zatrudnianych policjantów. W Komendzie Wojewódzkiej PP w 1925 r. w służbie mundurowej pracowało łącznie 47 oficerów i 2079 szeregowych, w 1928 r. - 1728, a w 1933 r. już tylko 1408 osób. Prawie połowa stanu osobowego policji V okręgu skupiona była w trzech największych powiatach: białostockim, grodzieńskim i bielskim. Dla porównania jeden policjant białostocki w 1925 r. przypadał na 631 mieszkańców województwa, w 1928 r. już na 839. Do 1939 r. wskaźnik ten stale wzrastał i dla woj. białostockiego wyglądał on bardzo niekorzystnie.

Na terenie powiatów i gmin bezpieczeństwo publiczne utrzymywały Komendy Powiatowe i bezpośrednio im podporządkowane gminne posterunki PP. Natomiast w większych miastach typową służbę policyjną pełniły miejskie Komisariaty PP. W sierpniu 1939 r. w Białymstoku znajdowały się one przy ul. Pierackiego 3 (I Komisariat), ul. Pierackiego 65 (II Komisariat), ul. Mickiewicza 7 (III Komisariat) i ul. Piłsudskiego 47 (IV Komisariat). Do 1926 r. na dworcu kolejowym mieścił się ponadto V Komisariat, przekształcony później w policyjny posterunek kolejowy. W swym działaniu podlegały one oddzielnej Komendzie PP m. Białystok, funkcjonującej na prawach Komendy Powiatowej i



1932-33. Okolice dworca PKP w Białymstoku



Funkcyjna ruzsze II Komisariat u PP w Białymstoku



Komendant posterunku PP w Dolutowie pow. Białystok



Lata 30-te. Policyjne zawody kolarskie w Białymstoku



Mapa V Okręgu Policji Państwowej



Policjanci z PP w Mielniku nad Bugiem



Policjant z IV Komisariat u PP w Białymstoku podczas służby



Rok 1921-26 Patrol policyjny na granicy polsko - litewskiej w pow. Suwalskim . Obok funkcjonariusz Policji litewskiej



Rok 1924-26. W Komendzie Woj. PP w Białymstoku

podporządkowanej w drodze służbowej Komendantowi Wojewódzkiemu. Na terenie innych miast V okręgu miejskie Komisariaty PP zorganizowano ponadto w Grodnie (3), Łomży, Suwałkach i Wołkowysku.

Zwalczaniem przestępczości o charakterze kryminalnym zajmowały się odrębne instytucje śledcze. Całością prac dochodzeniowych kierował naczelnik Okręgowego Urzędu Śledczego w Białymstoku, któremu podporządkowane były Urzędy Śledcze w Białymstoku, Grodnie, Łomży oraz kilkusobowe ekspozytury śledcze w innych powiatach. Po przeprowadzonej w 1927 r. gruntownej reorganizacji strukturalnej dla potrzeb policji kryminalnej powoływano nie tylko Urzędy Śledcze, ale i wyspecjalizowane w działaniu Wydziały Śledcze w Grodnie i Białymstoku, a w następnie w Łomży i Bielsku Podlaskim.

Niezwykle ważną kwestią w historii białostockiego okręgu PP były również sprawy udziału jego jednostek w służbie granicznej. Od 1923 do marca 1926 r. w ochronie wschodniej granicy II Rzeczypospolitej mocno zaangażowane były policyjne kompanie graniczne zorganizowane przez suwalską, sejneńską, grodzieńską i augustowską Komendę Powiatową. W ośmiu kompaniach i 58 posterunkach granicznych służyło ok. 1000 wyższych i niższych funkcjonariuszy V okręgu. Za fundusze białostockiej Komendy Wojewódzkiej PP wybudowano kilkanaście nowych strażnic granicznych, w których i dziś swe posterunki mają jednostki Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej.

Wśród wielu zarządzeń regulujących funkcjonalność Policji Państwowej dość ważnymi zagadnieniami były kwestie zawodowego kształcenia i szkolenia jej funkcjonariuszy. Na terenie V okręgu PP fachowe szkolnictwo policyjne rozpoczęło się już w październiku 1919 r., kiedy to otwarto przy komendzie okręgu dwie szkoły dla niższych funkcjonariuszy PP (posterunkowych i przodowników). W połowie 1924 r. na ogólną liczbę 3047 policjantów odpowiednie wyszkolenie policyjne posiadało 47 oficerów, 293 przodowników i 650 posterunkowych. Po reorganizacji szkolnictwa wszyscy szeregowi policjanci z woj. białostockiego kształcili się w szkole w Żyrardowie, a po jej likwidacji, w Mostach Wielkich k. Lwowa. Wyżsi funkcjonariusze fachowe kształcenie policyjne pobierali w otwartej w stolicy Szkole Oficerskiej.

Działalność kulturalna białostockiej policji skupiała się głównie w utrzymywaniu lokalnych świetlic i bibliotek, zakładanych przy wszystkich Komendach Powiatowych PP. Prężnie rozwijały się także terenowe agendy policyjnego stowarzyszenia „Rodzina Policyjna”. W pracy społecznej białostoccy policjanci wraz ze swą kadrą oficerską bardzo często wspomagali finansowo różnego typu akcje charytatywne na rzecz ubogich, ofiarując również bardzo często swą pomoc dzieciom bezrobotnych. Dla podtrzymania kondycji i sprawności fizycznej przy każdej Komendzie Powiatowej PP zakładano Policyjne Kluby Sportowe. Spośród wielu dyscyplin najczęściej uprawiano lekkoatletykę, strzelectwo, kolarstwo, piłkę nożną i siatkową. W Zwierzyńcu organizowano policyjne zawody sportowe. Najbardziej znanymi klubami były w owym czasie białostocka „Sparta” i suwalska „Czarna Hańcza”.

Najtragiczniejszym okresem w dziejach białostockiego okręgu PP była kampania wrześniowa 1939 r.. Większość ewakuowanych na wschód policjantów zostało rozbrojonych i osadzonych w sowieckich obozach NKWD. Kilkuset białostockich policjantów z obozu w Ostaszkanie (w tym kilkunastu oficerów) zostało w kwietniu 1940 r. rozstrzelanych w Miednoje, w pobliżu Tweru (Kalinin). Ciała masowo pomordowanych wrzucono do przygotowanych wcześniej dołów, a po ich zasypaniu, dla zatarcia śladów barbarzyńskiej zbrodni, posadzono na tym miejscu młody las. Pozostałych na posterunkach funkcjonariuszy, a także i ich rodziny w ramach sowieckich represji wobec ludności polskiej wywieziono do syberyjskich łagrów, gdzie tylko nielicznym udało się przeżyć i wrócić cało do kraju. Było ich jednak naprawdę niewiele.



Rok 1929.
Załoga posterunku w Knyszynie



Rok 1931.
Pożegnanie Komendanta Wojewódzkiego insp. Henryka Charkemange



Rok 1931.
Pożegnanie Komendanta Wojewódzkiego insp. Henryka Charkemange



Rok 1932.
Patrol jedne z ulic w Białymstoku



Rok 1933.
Otwarcie przystani policyjnej na rzece Narwi w Łomży